

THE AGES OF FEMINITY. *IMAGINI FRUMOASE* – SIMONE DE BEAUVOIR**Cătălina-Aurora STOICA**

University of Bucharest – Romanian Academy

*Abstract: The present paper tries to rediscover a novel written by Simone de Beauvoir in 1966, *Les Belles Images*, through its female characters. Not once, the author of *Le Deuxième Sexe* was unfairly accused of denying her own femininity. All her fictional work represents a stage where the women, as part of different typologies, express themselves. Using this novel, which is not very frequented by the critics, the paper constructs the image of the same woman at different ages. Therefore, Dominique represents the woman between two ages, who is no longer young but who is neither old, meanwhile Laurence, the daughter, is the young image of the mother. Also, this paper follows the relationships established between different characters.*

Keywords: Simone de Beauvoir, woman, age, relationship, character

Secolul XX a reprezentat începutul unei noi ere pentru femei. Ignorând evenimentele încadrabile în marea istorie, au existat multe altele, la fel de importante sau chiar mai importante, care au făcut posibilă schimbarea de paradigmă. Printre altele, s-au petrecut transformări majore în ceea ce privește existența de zi cu zi a reprezentantelor sexului frumos. Paleta schimbărilor este foarte largă: de la o mai mare libertate în ceea ce privește stilul de viață nou adoptat, la o conștientizare a sinelui. Femeile deveneau aproape egalele bărbaților luându-și o serie de libertăți care erau până nu demult de neînchipuit – fumatul în public de exemplu. Nu trebuie uitat felul în care a fost privită George Sand (pe numele ei real Lucile Aurore Dupin) atunci când apărea în public cu luleaua în colțul gurii, îmbrăcată în veșminte de inspirație bărbătească.

Apar din ce în ce mai multe figuri feminine în spațiul literar, școlite, care nu joacă doar rolul de figurante pe lângă marile personalități ale zilei (în speță reprezentanți de sex masculin). De asemenea, literatura scrisă de acestea nu va mai fi una de alcov, ci va trata teme foarte actuale, de maximă intensitate. O astfel de scriere este unul din romanele Simonei de Beauvoir, *Imagini frumoase*, pe care îl voi analiza în continuare urmărind cele două figuri feminine. Aceasta nu doar că va apela la realitățile zilei pentru a-și crea bucata de literatură (pilula contraceptivă, divorțul, mondializarea etc.), dar va reinventa tipologii deja cunoscute ale feminității, oferindu-le noi valențe, desăvârșindu-le.

Imagini frumoase, romanul lui Simone de Beauvoir, este opera în care feminista ilustrează diferite vârste ale feminității, precum și a situațiilor, statutelor de tot felul prin care o femeie trece de-a lungul vieții.

Romanul se deschide cu imaginea Dominicăi, aceasta ilustrând feminitatea ajunsă la maturitate. Avem de-a face cu o femeie mondenă, cochetă, care se dovedește a fi o gazdă ca nimeni alta, potrivindu-se perfect în decorul luxos al fermei lui Gilbert Dufrené, partenerul ei de viață. Dominique este o prezență răpitoare, care nu-și arată adevărata vârstă: „... foarte suplă în pantalonii ei negri și-n bluza frapantă, cu părul deschis, jumătate alb, jumătate blond, din spate i-ai da treizeci de ani.” (Beauvoir, 1973: 7) Este o prezență plăcută, înzestrată cu bun-gust și simț estetic. Femeia anilor '60 (romanul a apărut în 1966) este sigură pe ea, lipsită de inhibiții, cameleonică aproape.

Este o femeie puternică, care a răzbit, și-a atins prin propriile forțe scopurile pe care și le-a fixat, chiar dacă gurile rele o acuză de oportunism: „« Dominique Langlois a făcut carieră datorită lui Gilbert Mortier » [...] Ei spun și că [...] mama a pus gheara pe Gilbert din interes: fără el nu și-ar fi putut permite casa asta, călătoriile...” (Beauvoir, 1973: 8-9) Chiar dacă împlinirea prin intermediul bărbatului devenise în acele timpuri deja o chestiune desuetă, Dominique îi datorează lui Gilbert, nu bunăstarea materială sau parvenirea într-o poziție mai bună, așa cum este acuzată, ci transformarea ei într-o persoană mai puternică și mai sigură pe ea.

„A intrat la radio pe ușa de serviciu, în '45, și-a parvenit dând din coate, trăgând ca un cal, călcându-i în picioare pe cei care o incomodau.” (Beauvoir, 1973: 9) Aceasta este descrierea pe care Laurence, cea de-a doua figură feminină a romanului, i-o face Dominicăi. Ea, conform pasajului acesta, pare o femeie voluntară, care nu se dă în lături de la nimic pentru a-și atinge țelurile. Relația dintre cele două femei, mamă și fiică, este una destul de tensionată. Laurence își învinuiește mama pentru despărțirea de tatăl său, de care se simțea foarte apropiată și chiar într-o oarecare consonanță.

Chiar dacă Laurence nu este foarte apropiată de mama ei, nu poate să nu se îngrijoreze la gândul că Dominique va fi devastată la aflarea veștii că Gilbert o părăsește după o relație de șapte ani. Însă, aceasta fiind o persoană puternică va trece cu eleganță și decentă peste evenimentele neplăcute care o umilesc ca femeie: „E orgolioasă, puternică. [...] Are să sufere, dar orgoliul are s-o salveze. Rol dificil dar frumos: femeia care suportă cu eleganță o despărțire. Are să se țină cu nverșunare de lucru, are să-și ia un amant nou...” (Beauvoir, 1973: 50) Reacția Dominicăi la aflarea veștii este una normală. Plânge mai mult din cauza frustrării pe care o resimte că va deveni de acum bătaia de joc a fostelor iubite ale lui Gilbert care și ele trecuseră, la un moment dat, prin aceeași situație pe care ea o traversează acum. Disperarea femeii se intensifică și pe fondul conștientizării faptului că pentru o femeie ajunsă la cincizeci de ani șansele, oportunitățile nu mai sunt aceleași ca în tinerețe.

Relația dintre mamă și fiică nu este dintre cele mai apropiate, Dominique fiind o persoană destul de rece, interesată de aparențe: „Tot ce atinge ea se preface în imagine...” (Beauvoir, 1973: 22). Chiar Laurence a căzut pradă acestei atingerii/priviri de Meduze, așa cum personajul mitologic împietrea orice muritor care o privea, așa Dominique transforma în imagine tot ceea ce atingea. Laurence își percepe propria mamă ca pe o perfectă străină: „Dominique pune-ntrebări din principiu, dar i s-ar părea indiscret ca Laurence să-i dea răspunsuri îngrijorătoare sau pur și simplu amănunțite.” (Beauvoir, 1973: 18). Relația lor pare a fi mai mult una de conveniență, de curtoazie, întrebările par a fi puse doar din delicatețe și au răspunsuri dinainte stabilite (la fel de delicate ca și întrebările). Așadar avem de-a face cu o relație mamă-fiică de suprafață.

Se prefigurează adevăratul motiv pentru care Dominique s-a despărțit de primul ei soț: mediocritatea. Ea, o femeie așa de puternică și de hotărâtă, nu putea întârzia prea mult lângă o persoană paseistă, fără dorința de a acționa, mediocră într-un cuvânt: „Ea nu-i iartă că a ajuns secretar-redactor la Cameră și nu marele avocat cu care crezuse că s-a măritat.” (Beauvoir, 1973: 15)

„Ce mutră am! O femeie care la vârsta mea muncește toată ziua și iese-n fiecare seară, s-a zis cu ea! Ar trebui să dorm.” (Beauvoir, 1973: 16). Femeie în fața oglinzii. Așa ar putea fi rezumat pasajul acesta prin intermediul căruia Simone de Beauvoir aduce în discuție o temă importantă, centrală aproape în literatura feminină: îmbătrânirea. „Laurence o privește pe maică-sa-n oglindă. Imaginea perfectă, ideală a unei femei care-mbătrânește. Dominique respinge imaginea asta. Pentru prima oară e dezumflată. Lovituri grele, boală, pe toate le-ncercat. Și deodată i se ivește un fel de panică în ochi.” (Beauvoir, 1973: 16). De acum, se va spune despre ea și Gilbert: „La vârsta lor sunt o pereche frumoasă” (Beauvoir, 1973: 20). Lucru intolerabil pentru o femeie care simte, trăiește spaima trecerii inevitabile a timpului.

Teama de a îmbătrâni, de a deveni o umbră a ceea ce ai fost odată, până într-acolo încât să nu te mai recunoști o macină pe Dominique care simte presiunea trecerii timpului. Ea este conștientă de faptul că trebuie să facă eforturi suplimentare pentru a-l păstra pe Gilbert lângă ea. Acesta, în cinismul său nemăsurat, subliniază un aspect foarte important în ceea ce privește îmbătrânirea: „... o femeie la cincizeci și unu de ani e mai bătrână decât un bărbat de cincizeci și șase” (Beauvoir, 1973: 49)

Dominique va suferi drama de a fi părăsită, după șapte ani de relație, pentru o tânără de doar nouăsprezece ani. Astfel toate complexele, toate stările cauzate de înaintarea în vârstă, cu toate transformările care sunt implicate de acest fapt, se vor augmenta inevitabil. Nou-venita, intrusa cea tânără și fără sentimentul alterării propriei ființe va primi ceea ce ei i s-a refuzat în mod sistematic: statutul de soție, legitimarea relației cu Gilbert Dufrené.

Laurence este personajul cel mai bine conturat, având toate atributele pentru a crea o figură extrem de ofertantă în ceea ce privește o analiză asupra sufletului femeii moderne, cu o existență plină, în care rolurile pe care trebuie să le joace i se succed cu repeziciune. Cu o existență uneori angoasantă, aproape de a-și pierde propria identitate în multitudinea de roluri, ea este pe rând fiică, mamă, soție, amantă, femeie de carieră.

Laurence, femeia matură, este produsul dorințelor și frustrărilor mamei ei. Dominique a construit-o pe Laurence după chipul și asemănarea dorințelor ei. Proiectarea idealurilor mamei asupra copilului, acesta ajungând până la urmă să se identifice cu părintele, este o realitate des întâlnită. Dominique a ajuns până într-acolo încât să facă din Laurence o imagine: „Ea a fost întotdeauna o imagine. Dominique a avut grijă de asta, fascinată în copilărie de unele imagini atât de diferite din viața ei, ținând pe de-a-ntregul – cu toată inteligență și cu toată enorma ei energie – să astupe acest gol.” (p. 24)

Viața lui Laurence pare a fi perfectă. Este îndestulată, are două fetițe reușite, o căsnicie la fel de reușită, cel puțin în aparență. O imagine desăvârșită, dar cu toate acestea, cu multe momente anoste. Viața aceasta searbădă, care pare să n-o mulțumească pe Laurence, este animată din când în când doar de pasiune: „Într-o seară, întorcându-ne de la plimbare, deodată, în mașina oprită, gura lui peste gura mea, înflăcărea, amețeala aceea. Atunci, zile și săptămâni, n-am mai fost o imagine, ci carne și sânge, plăcere.” (Beauvoir, 1973: 23)

Laurence încearcă să creeze pentru fetele ei un mediu aseptice, în care nenorocirile, nefericirile să nu existe, astfel perpetuând lucrurile pe care Dominique le-a făcut pentru ea pe când era copilă. Încearcă astfel o trunchiere a realității, să medieze fiicelor ei imaginea lumii

Încearcă să-și protejeze copilul de realitățile negative care îi înconjoară. Este o mamă răbdătoare, care îi răspunde fiicei sale, Catherine, la toate întrebările, conturând răspunsurile în așa fel încât să o și protejeze de nefericiri inutile. Cu toate acestea, ea este foarte ocupată, acaparată de muncă, de viață în general, încât nu poate supraveghea atent lecturile fiicei sale, lucru pe care și-l reproșează. Încearcă să-l implice și pe Jean-Charles în educația și viața copiilor, atitudine foarte diferită față de aceea din trecutul nu foarte îndepărtat când femeia era singura în grija căreia era lăsat copilul, tatălui distribuindu-se ca singur rol acela de a-i asigura acestuia bunăstarea materială. Simone de Beauvoir trece astfel în pagini de roman schimbările survenite în societate.

Laurence simte o apatie pe care nu o poate controla până într-acolo încât propria ei familie ajunge să-i fie indiferentă, îndepărtată. Acestea sunt prețurile pe care femeia modernă, care și-a câștigat o sumedenie de libertăți și egalități, trebuie să le plătească: angoase inexplicabile, depresii periodice. Surmenarea sensibilității duce la toate aceste lucruri, iar Laurence nu se află la prima experiență de acest gen: „Devine deodată indiferentă, distantă, ca și când n-ar fi rudă cu ei. Depresiunea pe care a avut-o acum cinci ani, i s-a explicat; o mulțime de femei tinere trec prin asemenea criză; Dominique a sfătuit-o să nu mai stea acasă, a sfătuit-o să lucreze, iar Jean-Charles a fost de acord când a văzut cât câștig. Acum n-am niciun motiv să mă lase nervii. Am mereu de lucru, lume-n jurul meu, sunt mulțumită de viața

pe care o duc. Nu, nu e niciun pericol. Totul e o chestiune de proastă dispoziție. Sunt sigură că și altora li se-ntâmplă de multe ori și nu fac din asta o dramă.” (Beauvoir, 1973: 20). Depresia se instalează pe fondul singurătății, sentimentului de inutilitate care rezidă din neaderența la o viață socială. Această criză prin care Laurence a trecut a fost depășită odată cu intrarea ei în câmpul muncii.

Starea de spirit dominantă a lui Laurence este plictiseala (o nouă resuscitate a *spleen*-ului incurabil). Simte că se plafonează odată cu căsnicia, cu grijile de fiecare zi, cu maternitatea. Toate acestea adăugate fondului ei interior instabil au determinat-o să se așeze în ariergardă. Uitarea de sine, delăsarea guvernează existența lui Laurence în interiorul căsătoriei: „Cum a dat îndărăt în primii ani de căsătorie, asta a-nțeles, cazul e clasic. Dragostea, maternitatea sunt un șoc emoțional violent când între inteligență și afectivitate încă nu s-a stabilit un echilibru armonios. Mi se părea că nu mai am niciun viitor [...]. Cerc vicios: mă neglijam, mă plictiseam și mă simțeam din ce în ce mai deposedată de mine.” (Beauvoir, 1973: 44). Acesta este primul atac direct, nevoalat, dar cu toate acestea, nu foarte virulent, împotriva maternității care te răpește pe tine de tine însăși. Maternitatea și căsătoria, aceste două idealuri ale femeilor de-a lungul timpului, se dovedesc a fi inoportune și chiar dăunătoare dacă apar în momentul în care femeia nu este suficient de matură, dacă nu a acumulat suficientă experiență.

Laurence, adulterina, este vitală, este total diferită de soția Laurence. Adulterul o ajută să își recâștige vitalitatea, pofta de a trăi la modul conștient și senzitiv. Senzația de a trăi periculos, la limita de a fi descoperită o reînsuflește.

Relația pe care o are cu Lucien, amantul său, este una tumultoasă, care o cosmuă dar care o face și să trăiască. Hotărârea de încetare a legăturii primejdioase este urmată întotdeauna de contopiri și mai violente, și mai pline de o energie regeneratoare. Laurence apreciază la Lucien tocmai ceea ce îl depărtează pe acesta de Jean-Charles. Iubește la cel dintâi felul în care o face să se simtă alături de el: *prețioasă*. Ea de fapt iubește reflecția ei în el, atunci când sunt împreună. Așadar, iubirea pentru un bărbat nu este altceva decât iubirea pentru ceea ce acesta te face să fii, să devii, pentru cum te face să te percepi în funcție de el.

Laurence, femeia de carieră, cunoaște și travaliul creării scrisului: „... la-nceput e totdeauna greu, atâtea clișee răsuflăte, atâtea capcane de ocolit.” (Beauvoir, 1973: 23). Foaia albă rămâne de multe ori imaculată, dar optimismul ei nu se stinge, știe că va ajunge să aștearnă pe hârtie cele mai iscusite texte publicitare. Va crea „imagini de hârtie” (Beauvoir, 1973: 23) Dar odată ce deprinderea va veni și acest proces, cel de creație va intra într-un soi de rutină a scurgerii egale a zilelor.

Omul-nou, omul-modern este guvernat de paradoxuri. Atunci când nu muncește duce lipsa muncii, atunci când trebuie să muncească, gândurile îi zboară la cei de acasă: „« Asta-i condiția dureroasă a femeii care lucrează », își spune ea cu ironie. (Se simțea și mai nefericită când nu lucra.) Acasă, caută reclame. La slujbă se gândește la Catherine. De trei zile se gândește numai la asta.” (Beauvoir, 1973: 29)

Chiar dacă nu poate fi analizată ca făcând parte dintr-un șir al vârstelor feminității, fiind încă un copil, personajul Catherine este unul destul de interesant, prefigurând imaginea unei viitoare femei complexe, care încearcă o existență metafizică. Ea renunță la micile bucurii specifice copilăriei pentru a rămâne în compania cărților. Preferă claustrarea, fiind o fire introvertită, hipersensibilă. Cu naivitatea, ingenuitatea specifică copiilor, aflați în momentul în care sunt avizi de cunoaștere, Catherine ridică întrebări existențiale: „Mamă, de ce existăm?” (Beauvoir, 1973: 24) Copila reprezintă adevărata voce a Simonei de Beauvoir, acesteia fiindu-i cunoscută latura militantistă, activistă. Scriitoarea se folosește de acest mic artificiu – copilul neexperimentat, nealterat din punct de vedere al acumulării de experiențe – pentru a aduce o critică tuturor atrocităților. De asemenea, prin această întrebare aparent copilărească autoarea se plasează chiar în mijlocul mișcării existențialiste. Răspunsul venit

din partea mamei are rolul de a astâmpăra neliniștile din ochii copilului. Este răspunsul unui optimist : „Existăm ca să ne facem fericiți unii pe alții...” (Beauvoir, 1973: 24). Însă replica nu se lasă așteptată: „Dar oamenii care nu sunt fericiți de ce există?” (Beauvoir, 1973: 24).

Simone de Beauvoir își dozează acest personaj episodic cu stări, sentimente prin care și *la jeune fille rangée* a trecut și pe care le-a relatat, matură fiind, în primul său volum autobiografic, *Memoriile unei fete cuminiți*. Autoarea, profund înzestrată cu un simț autoscopic, de sondare a eului profund, inserează astfel de pasaje autobiografice, cum sunt cele pe care le-am citat mai sus, chiar și în scrierile sale ficționale. Urmărirea lecturilor pe care micuța Catherine le avea, a anturajului din care aceasta făcea parte sunt reminiscențe ale copilăriei autoarei. Mama sa, Françoise, încercase, dar fără rezultat până la urmă, să-i supravegheze habitatul.

Imaginea Dominicăi nu este altceva decât imaginea de peste ani a lui Laurence. Acestea două reprezintă vârste diferite ale aceleiași feminități. Simone de Beauvoir, prin intemediul lui Laurence conturează noul tip de feminitate, cu tot ceea ce implică acesta, angoase, frustrări.

Bibliografie:

Beauvoir, Simone de, *Imagini frumoase*, Editura Univers, București, 1973

Beauvoir, Simone de, *Memoriile unei fete cuminiți*, Editura Humanitas, București, 2011

Gobeil, Madeleine, *Les personnages féminins dans les romans de Simone de Beauvoir*, accesat în intervalul 03-10 noiembrie 2014 la adresa:

http://digitool.library.mcgill.ca/view/action/singleViewer.do?dvs=1416062027196~759&locale=ro_RO&show_metadata=false&VIEWER_URL=/view/action/singleViewer.do?&DELIVERY_RULE_ID=6&adjacency=N&application=DIGITool-3&frameId=1&usePid1=true&usePid2=true

Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului “Cultura română și modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, contractul de finanțare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077